

proholoshena rezoliutsiieiu 217 A (III) Heneralnoi Asamblei OON vid 10 hrudnia 1948 r. [Universal Declaration of Human Rights: adopted and promulgated by UN General Assembly Resolution 217 A (III) from 10 December 1948]. Available at: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015) [in Ukrainian].

2. Pro derzhavni sotsialni standarty ta derzhavni sotsialni harantii : Zakon Ukrainy [Concerning the state social standards and state social guarantees: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>. [in Ukrainian].

3. Profesiyni standart "Sotsialnyi pratsivnyk" (dopomizhnyi personal) zatverdzhnyi Nakazom Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy 18.06.2020 № 1149. [Professional standard "Social worker" (support staff) approved by the Order of the Ministry of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine 06/18/2020 № 1149]. [in Ukrainian].

4. Liubchuk, O. (2018). Do problemy stanovlennia ekonomichnoi kompetentnosti u studentiv spetsialnosti

"sotsialna robota" u protsesi profesiinoi pidhotovky [On the problem of formation of economic competence in students majoring in "social work" in the process of training]. *Reporter of the priazovskyi state technical university. Section: Socially-humanitarian sciences and public administration*. pp. 158–163. [in Ukrainian].

5. Karpenko, O. H. (2011). Vstup do spetsialnosti "Sotsialna robota" : navchalno-metodychnyi posibnyk [Introduction to the specialty "Social Work": a textbook]. Kyiv. 248 p. [in Ukrainian].

6. Dmytrenko, H.A. (2008). Ekonomichna kompetentnist v systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity [Economic competence in the system of postgraduate pedagogical education]. Tutorial. (Ed.). H. A. Dmytrenko. Kyiv. 125 p. [in Ukrainian].

7. Tarasenko, V. S. (2019). Reforma prozhytkovoho minimumu v ukraini [Subsistence level reform in Ukraine]. *Legal position*. No. 4 (25). Available at: <http://legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/4/3.pdf> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.07.2020

УДК 37.013

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.216725>

**Наталія Васильєва**, кандидат біологічних наук, доцент кафедри медицини та фізичної реабілітації, заступник декана медичного факультету Херсонського державного університету

## ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті подана характеристика самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання. Охарактеризовано сутність та значення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання, проаналізовано труднощі, пов'язані з самоорганізацією студентів спеціальності "Фізична терапія, ерготерапія" у процесі дистанційного навчання обґрунтовано шляхи підвищення їх самоорганізації в умовах дистанційного навчання.

**Ключові слова:** самоорганізація студентів; заклади вищої освіти; умови дистанційного навчання; шляхи підвищення самоорганізації майбутніх фахівців.

**Лит. 9.**

**Nataliya Vasylyeva**, Ph.D.(Biology), Associate Professor of Medicine and Physical Rehabilitation, Deputy Dean of the Medical Faculty Kherson State University

## WAYS TO INCREASE THE STUDENT SELF-ORGANIZATION IN THE CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING

The article presents the characteristics of the students' self-organization and ways to increase it in the conditions of distance learning. It is noted that the self-organization of students testifies to their ability to show independence in work, the ability of self-analysis, adequate self-evaluation, self-regulation of behavior and attitude to learning. Students must have a high level of self-motivation, persistence and purposefulness. They must have a sufficient level of skills and abilities of independent educational and cognitive activities. The students' self-organization is a clearly structured set of goals and motives for self-development, self-control, self-regulation, self-analysis and adequate self-assessment in the process of distance learning.

The results of the self-organization study of students, trained in "Physical Therapy, Ergotherapy" in the conditions of distance learning, showed the presence of certain difficulties of self-organization, in particular: lack of students' desire to learn distantly, lack of basic knowledge for distance learning in the chosen specialty, insufficient recommendations of teachers of the department on distant completion of educational tasks, etc.

Ways to increase the self-organization of students training in "Physical Therapy, Ergotherapy" in conditions

*of distance learning are substantiated. These include: improvement of the professional and pedagogical skills of teachers in organization of distance learning for students in higher education institutions; mastering by students the necessary experience of self-organization in the conditions of distance learning; systematic use of innovative pedagogical technologies during distance learning; development of methodical recommendations on separate disciplines for the purpose of their processing in the distance form of training.*

**Keywords:** *self-organization of students; institutions of higher education; conditions of distance learning; ways to increase self-organization of future specialists.*

**П**остановка проблеми. Сучасний етап цивілізаційного розвитку українського суспільства пов'язаний з пошуком шляхів успішного розв'язання актуальних завдань соціального, економічного, культурологічного та освітнього змісту. Як зазначає В. Кремень, “все більш очевидним стає, що цивілізаційні тенденції розвитку сучасного суспільства ставлять нові вимоги перед людиною, а отже і перед освітою, яка відіграє вирішальну роль в становленні кожної особистості. Скажемо більше. В силу цих тенденцій наука як сфера, що продукує нові знання, і освіта, яка їх олюднює, робить дієвими, діяльними, об'єктивно висуваються ряд головних пріоритетів будь-якого суспільства, що претендує на конкурентоспроможність в сучасному світі. Це вимагає від країни, яка намагається бути конкурентоспроможною, по-перше, забезпечити пріоритетність освіти і науки, по-друге, чітко визначити нові освітні завдання і рішуче наполегливо взятися за їх реалізацію, точніше – продовжувати й активізувати цю роботу, розпочату в українській освіті декілька років тому” [8].

Серед актуальних освітніх завдань слід виділити ті, що пов'язані з пошуком шляхів підвищення самоорганізації студентської молоді в умовах дистанційного навчання. Сьогодні ці завдання набувають особливої гостроти і тому передбачають їх системне й ефективне розв'язання. Йдеться передусім про осмислення шляхів підвищення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання як **соціальної проблеми**. Адже майбутні фахівці мають отримати в закладах вищої освіти теоретичний і практичний досвід, необхідний для організації сучасного виробництва, забезпечення широкого кола суспільно-економічних потреб, підвищення рівня, ефективності та якості виготовлення матеріальних і духовних цінностей, необхідних для забезпечення потреб українського суспільства.

Науковий пошук шляхів підвищення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання передбачає їх інтерпретацію як **психологічну проблему**. Зазначимо, що сучасна освітня практика прагне посилювати роль та функції особистості в освітньому процесі, розглядає її в якості активним суб'єктом

організації навчально-пізнавальної діяльності. Студентам закладів вищої освіти пропонують визначати своє ставлення до навчального матеріалу, висловлювати відповідні думки, судження, оцінні міркування, що пов'язані з осмисленням змістових, пошукових, організаційних, діяльнісних аспектів досліджувальних проблем.

У контексті пошуку шляхів підвищення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання заслуговує також на увагу їх аналіз як **педагогічної проблеми**. Йдеться про прийняття педагогічних рішень, які б забезпечували послідовні й ефективні дії, спрямовані на розвиток механізму самоорганізації навчання майбутніх фахівців, підвищення рівня самостійності, відповідальності та креативності їх освітньої діяльності. В умовах дистанційного навчання студенти відчувають певні труднощі, до подолання яких потрібно бути підготовленими своєчасно. Саме тому перед закладами вищої освіти постають актуальні завдання підвищення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання, цілеспрямованого й ефективного впровадження необхідних форм і методів навчально-пізнавальної діяльності. Як зазначає В. Бутенко, успішне розв'язання актуальних проблем вищої освіти є можливе за “активної участі в цьому процесі викладачів, які мають відповідну професійну підготовку і володіють необхідними складовими педагогічної майстерності” [1].

**Мета та завдання.** Необхідність ефективного розв'язання вказаної проблеми зумовила визначення мети науково-педагогічного пошуку. Вона полягає у тому, щоб теоретично обґрунтувати шляхи підвищення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання.

До основних завдань віднесено такі:

1. З'ясувати сутність та значення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання.

2. Проаналізувати труднощі, які пов'язані з самоорганізацією студентів спеціальності “Фізична терапія, ерготерапія” у процесі дистанційного навчання.

3. Обґрунтувати шляхи підвищення самоорганізації студентів спеціальності “Фізична терапія, ерготерапія” в процесі дистанційного навчання.

**Аналіз основних досліджень.** Дослідження зазначеної проблеми передбачає активне

використання науково-педагогічного досвіду, пов'язаного із забезпеченням процесу самоорганізації студентської молоді в умовах дистанційного навчання. Ученими-педагогами здійснено дослідження, результати яких дають підставу констатувати, що дистанційне навчання є процесом взаємодії викладача зі студентами за допомогою комп'ютерних комунікацій (О. Пехота), індивідуалізованим процесом передання та засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності особистості, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі використання сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій (В. Вдовюк), становить сукупність ідей, поглядів, уявлень, авторських шляхів, що спрямовані на тлумачення навчального процесу в системі неперервної освіти педагога (В. Зінченко).

Як зазначає С. Гончаренко, "дистанційне навчання – технологія цілеспрямованого і методично організованого керівництва навчально-пізнавальною діяльністю учнів (незалежно від рівня освіти, яку вони одержують), що проживають на відстані від освітнього центру. Дистанційне навчання здійснюється за допомогою засобів і методів педагогічного спілкування викладача й учня при мінімальній кількості обов'язкових занять. За методами організації навчального процесу дистанційне навчання близьке до заочної форми навчання, а за насиченістю і інтенсивністю навчального процесу – до очної форми" [5].

Отже, вказана проблема є предметом науково-педагогічного пошуку вчених, за результатами якого вдалося визначити роль дистанційного навчання в системі середньої та вищої освіти, виділити його окремі складники й особливості в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі економіки, освіти, права, культурології, соціальної роботи тощо. Водночас можна бачити, що окремі аспекти розглядуваної проблеми ще не отримали належного висвітлення у науковій літературі. Зокрема, заслуговують більшої уваги та відповідного дослідження питання, що пов'язані із самоорганізацією студентів та її підвищенням в умовах дистанційного навчання.

**Виклад основного матеріалу.** З метою отримання необхідних даних, що характеризують стан та особливості самоорганізації студентів під час дистанційного навчання нами проведено опитування здобувачів вищої освіти денної форми навчання, під час карантину, пов'язаного з пандемією COVID-19. В опитуванні взяли участь

104 студенти, які навчаються на спеціальності 227 "Фізична терапія, ерготерапія" з метою здобуття ступеня вищої освіти "бакалавр" та "магістр".

За результатами теоретичного дослідження зазначеної проблеми можемо констатувати, що для майбутніх фахівців важливим є професійний досвід, який передбачає наявність необхідних знань, умінь, навичок та способів самоорганізації. Про необхідність такого досвіду пише Н. Бутенко, зазначаючи, що "досвід, який набувають студенти слід розуміти передусім як сукупність тих якостей, що дозволяють успішно реалізувати на практиці певний потенціал особистості. В системі педагогічної освіти таке тлумачення досвіду дає можливість відійти від штампів, обов'язкових нормативів, репродуктивності відтворення методичних вказівок і порад, суттєвим чином залучити особистісний потенціал майбутнього вчення, його почуття, думки, творчі задуми. Звернення до досвіду як внутрішньої генеруючої основи фахівця принципово змінює і вимоги до системи його підготовки, яка має набути все більше індивідуалізованого характеру, тяжіти до синкретичності і концептуальності професійної освітньо-виховної діяльності" [2].

Самоорганізація студентів є тим поняттям, яке засвідчує їхню спроможність виявляти самостійність у роботі, вміння самоаналізу, адекватної самооцінки, саморегуляції поведінки і ставлення до навчання. Як стверджує С. Гончаренко, "саморегуляція – здатність людини керувати собою на основі сприймання й усвідомлення активів своєї поведінки та власних психічних процесів. Саморегулювання – це процес регулювання окремих видів власної активності чи діяльності в цілому. Психологічні механізми її формуються в ході становлення особистості" [5].

Дистанційне навчання є формою освіти, яка, за визначенням В. Бикова, акумулює в собі кращі традиції та інноваційні засоби і форми навчання, що ґрунтуються на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях. При цьому підкреслюється, що основою освітнього процесу в дистанційному навчанні є цілеспрямована й контрольована інтенсивна самостійна робота студента, котрий може навчатися у зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи комплекс спеціальних засобів навчання й погоджену можливість контакту з викладачем по телефону, електронною та звичайною поштою, а також очно. На важливості самоорганізації студентів у процесі дистанційного навчання наголошує Н. Морзе. На думку вченого, дистанційне навчання становить сукупність інформаційних технологій, що забезпечують

доставку студентові основного обсягу навчального матеріалу; інтерактивну взаємодію студентів та викладачів у процесі навчання; надання студентам можливості самостійної роботи і засвоєння навчального матеріалу а також оцінювання їхніх знань та умінь у процесі навчання.

У сучасній освітній практиці дистанційне навчання дає змогу студентам навчатися у зручний час та віддаленому від викладача місці. Як констатує О. Самойленко, “головною перевагою дистанційної форми навчання є індивідуальність самого навчання, яку визначає сам студент. Саме він вибирає не тільки ритм, темп і час навчання, але й послідовність вивчення предметів. Студент сам вирішує, коли звертатися до викладача за консультацією” [9]. Отже, основою дистанційного навчання є самостійна робота студентів. За цих умов вони отримують можливість самостійно навчатися за програмою курсу чи дисципліни, перебувати на дистанції у просторі та часі від викладача, вести діалог з ним з використанням засобів новітніх комп’ютерних та телекомунікаційних технологій.

На значенні самоорганізації студентів у процесі дистанційного навчання наголошують вчені (Н. Казаринова, С. Степаненко, В. Стрельников, Б. Шуневич, Г. Яценко та ін.). Стверджуючи що принципово важливим чинником успішного впровадження та реалізації програми дистанційного навчання слід вважати наявність у студентів високого рівня самомотивації і цілеспрямованості. Вони повинні мати достатній рівень вмінь і навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності. Адже в умовах дистанційного навчання освітній процес переважно складається з самостійної роботи студентів, розрахований на свідомих учасників навчальної роботи, яким не потрібний постійний контроль з боку викладачів.

Посилаючись на результати наукових досліджень учених (І. Бех, В. Биков, В. Бутенко, Р. Гуревич, А. Гуржій, М. Жалдак, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Морзе, В. Олійник, О. Самойленко та ін.), можемо констатувати, що самоорганізація студентів – це чітко структуроване сукупність цілей і мотивів саморозвитку, самоконтролю, саморегуляції, самоаналізу і адекватної самооцінки в процесі дистанційного навчання. Цей процес передбачає наявність у студентів таких якостей, як-от: уміння самостійно розподіляти час, визначати цілі та завдання власної навчально-пізнавальної активності; самостійно підбирати ефективні та дієві форми і методи освоєння навчального матеріалу; здатність до

самостійного аналізу помилок та недоліків у своїй освітній діяльності.

Згідно з визначеною метою дослідження, нами були вивчені й проаналізовані труднощі, пов’язані з самоорганізацією студентів спеціальності 227 “Фізична терапія, ерготерапія” в умовах дистанційного навчання. Майбутнім фахівцям було запропоновано дати відповідь на питання щодо участі у дистанційній формі навчання. За результатами анкетування було виявлено таке: 78,9 % студентів з числа залучених до програми дослідження зазначили, що в дистанційній формі вони продовжили навчання, 77,5 % прагнули регулярно виконувати завдання викладачів, 60,6 % лише переглядали онлайн лекції викладачів кафедри, решта відповіли, що можливості дистанційного навчання використовували дуже рідко. У більшій частині майбутніх фахівців не вистачало часу на підготовку до занять, а також мали місце труднощі, пов’язані з самостійною організацією занять в домашніх умовах.

Результати опитування студентів спеціальності 227 “Фізична терапія, ерготерапія”, дали підставу констатувати, що у них існують певні труднощі самоорганізації в умовах дистанційного навчання. До них віднесено такі: відсутність бажання вчитись дистанційно (31 % з числа опитаних студентів), бракує базових знань для дистанційного навчання за обраною спеціальністю (18,3 %); недостатні рекомендації викладачів кафедри щодо дистанційного виконання навчальних завдань (22,5 %); бракує часу на підготовку до занять у дистанційній формі (45,1%); незручний розклад та регламент проведення занять дистанційно (21,1 %); існують проблеми з самостійною організацією дистанційного навчання вдома (42,9 %).

Труднощі самоорганізації студентів були пов’язані не лише з відсутністю у них необхідного досвіду самостійної навчальної роботи, але й питаннями організаційно-педагогічного та інформаційно-комунікаційного забезпечення дистанційного навчання. Йдеться про такі його аспекти, як: ускладнена ідентифікація учасників освітнього процесу, низька якість інтернет-з’єднання, відсутність безпосереднього контакту між викладачами та дистанційними студентами для обміну досвідом й розв’язання навчальних завдань.

З метою підвищення самоорганізації студентів спеціальності “Фізична терапія, ерготерапія” у процесі дистанційного навчання нами були обґрунтовані шляхи, покликані позитивно вплинути на вказаний процес. До них віднесено такі: підвищення професійно-педагогічної майстерності

викладачів щодо організації дистанційного навчання студентів у закладах вищої освіти; оволодіння студентами необхідним досвідом самоорганізації в умовах дистанційного навчання; системне використання інноваційних педагогічних технологій під час дистанційного навчання майбутніх фахівців; розробка програмно-методичних рекомендацій з окремих дисциплін з метою їх опрацювання у дистанційній формі навчання.

*Підвищення професійно-педагогічної майстерності викладачів щодо організації дистанційного навчання студентів у закладах вищої освіти.* Цей шлях підвищення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання має важливе значення. Адже ефективно впливати на цей процес може викладач вищої школи, який глибоко усвідомлює сутність вказаної проблеми, необхідність її послідовного розв'язання. Він повинен мати необхідні знання та чіткі уявлення про значення й освітні можливості дистанційного навчання, бути готовим відповідно мотивувати студентів до дистанційної форми навчання та спонукати їх до співпраці у дистанційному форматі; виявляти толерантне ставлення до студентів в умовах дистанційної комунікації й бути для них прикладом психологічної, духовної і комунікативної культури; бути готовим до можливих компромісів щодо термінів виконання завдань дистанційного навчання та пом'якшення дидактичних вимог, викликаних особливостями і можливостями навчальної роботи окремих студентів; використовувати наявні освітні ситуації, спрямовувати їх на посилення початкового зв'язку зі студентами, які відчувають системні труднощі, пов'язані з дистанційним навчанням; уміти створювати приємну атмосферу спілкування зі студентами під час проведення лекцій, практичних, лабораторних занять, консультацій та здійснення навчального контролю в умовах дистанційного навчання.

*Оволодіння студентами необхідним досвідом самоорганізації в умовах дистанційного навчання.* Наголошуючи на необхідності прийняття та реалізації відповідних рішень з цього питання, вважаємо доцільним зазначити, що в умовах дистанційного навчання студентам важливо передавати досвід самоорганізації. Йдеться про набуття ними знань про дистанційну освіту та її можливості формування принципово нового освітнього простору; усвідомлення себе самодостатнім суб'єктом навчальної діяльності, здатним працювати у самостійно визначений час, місце, темп, характер, способи та методи навчально-пізнавальних дій; прийняття рішень

щодо поєднання дистанційного навчання з можливою професійною діяльністю за фахом; використання можливостей багатьох джерел початкової інформації: електронних бібліотек, банків даних, баз знань тощо; встановлення активного спілкування через мережу Інтернет та за допомогою електронної пошти з викладачами й іншими студентами; здійснення концентрованого освоєння навчальної інформації та мультидоступу до неї; виявлення диференційованого підходу до вивчення складних та важливих тем навчальної дисципліни; використання студентами в освітньому процесі новітніх досягнень інформаційних та телекомунікаційних технологій; використання можливостей одержання професійної освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я, матеріальної забезпеченості студентів.

Набуття досвіду самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання має бути пов'язане з подоланням ними психологічних бар'єрів, пов'язаних з такими комунікативними якостями, як соромливість, страх публічного виступу та ін., активним освоєнням світових та національних досягнень на ринку освітніх послуг; збільшенням творчого й інтелектуального потенціалу за рахунок навчального діалогу; оволодінням комп'ютерною технікою та можливістю самостійно приймати відповідальні рішення; активним діалогом і співпрацею з провідними вченими, викладачами вищої школи, діячами культури, фахівцями певної галузі знань.

Як зазначають вчені (В. Вихрущ, С. Гуменюк, О. Вихрущ-Олексюк), "в конструктивному діалозі закладена ідея інтелектуального зростання, оскільки через нього викладач та студенти вчаться слухати і чути один одного, оцінювати та переоцінювати власну думку, зіставляти, аналізувати. Учасники діалогу збагачують один одного. Навчальний діалог орієнтований на поліваріантність, має великий трансформативний потенціал, оскільки він дає можливість змінювати, уточнювати та коригувати погляди в ході інтелектуального пошуку, активізувати суб'єктів пізнання, перетворюватися із зовнішнього діалогу у діалог внутрішній та спонукати до подальшого осмислення проблематики" [4].

*Системне використання інноваційних педагогічних технологій під час дистанційного навчання майбутніх фахівців.* Цей шлях підвищення самоорганізації студентів в освітньому процесі заслуговує відповідної уваги та послідовної реалізації на практиці. Адже йдеться про системне розв'язання вказаної проблеми та збагачення освітнього потенціалу дистанційного навчання на

основі впровадження інноваційних педагогічних технологій.

У нинішній практиці дистанційного навчання домінують традиційні форми і методи організації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Прикладом цього є лекції, які в умовах дистанційного навчання проводяться викладачами на основі спілкування учасників освітнього процесу у формі он-лайн лекцій на різних платформах, а також без спілкування викладача та студентів у формі запису відео-лекцій на цифровому носії і опублікування їх на Ютуб-каналі університету. Практичні і лабораторні заняття проводяться за допомогою відеоконференцій, що дає змогу викладачу оцінювати ступінь освоєного студентами навчального матеріалу.

З метою подолання тенденції впровадження переважно традиційних технологічних рішень, уніфікації та стандартизації педагогічних вимог доцільним є системне використання інноваційних педагогічних технологій в умовах дистанційного навчання студентів. На цьому наголошує І. Дичківська, пропонуючи для активного впровадження технологій, згрупованих за різноманітними системними та інструментально значущими ознаками, зокрема, за рівнем застосування, за провідним чинником психічного розвитку, за філософською основою, за науковою концепцією засвоєння досвіду, за орієнтацією на особистісні структури, за типом організації та управління пізнавальною діяльністю (структурно-логічні, інтеграційні, ігрові, комп'ютерні, діалогові, тренінгові технології) тощо. [6].

*Розробка програмно-методичних рекомендацій з окремих дисциплін з метою їх опрацювання у дистанційній формі навчання.* Цей шлях підвищення самоорганізації студентів зумовлений тим, що навчання у вищій школі є складним і динамічним процесом. Як зазначає Л. Кондрашова, “процес навчання спрямований на вирішення дидактичних цілей та отримання результатів в оволодінні студентами знань, умінь, і навиків, розвитку їх пізнавальних сил та здібностей, формування системи поглядів та переконань” [7]. Внутрішня сторона означеного процесу, яка визначає його сутність (пізнавальна діяльність, інтелектуальний розвиток, професійне становлення майбутнього спеціаліста), часом залишається поза педагогічною увагою. У силу цього важливого значення набуває розробка програмно-методичних матеріалів та рекомендацій з окремих дисциплін та їх впровадження в умовах дистанційного навчання.

До вказаних матеріалів та рекомендацій слід віднести ті, що характеризують мету, завдання і

пріоритети навчання, пов'язані з підвищенням самоорганізації студентів; визначають стратегію, технології та методику дистанційного навчання у вищій школі; конкретизують способи здійснення студентами самоорганізації і забезпечення самостійної пізнавальної діяльності під час вивчення окремих навчальних дисциплін, тематичних розділів та окремих питань передбачених навчальними програмами. Як зазначає В. Вихрущ, “література з проблеми доцільності технології проведення практичних занять із загальнопедагогічних дисциплін практично відсутня, тому ця галузь педагогіки вищої школи потребує створення необхідних методичних матеріалів” [3].

Пропоновані студентам матеріали та рекомендації щодо організації дистанційного навчання мають бути сучасними, змістовними, естетично виразними, що має підвищувати самоорганізацію студентів в умовах дистанційного навчання, посилювати їх пізнавальну активність і продуктивність праці. Студенти мають відчувати себе в умовах дистанційного навчання впевнено, вміти ефективно регулювати власні навчальні дії, успішно досягати визначеної мети навчання. Саморегульовані студенти покликані володіти мотиваційними переконаннями, вірити у свою здатність бути успішними й ефективними в умовах дистанційного навчання.

**Висновки.** Здійснений нами науково-педагогічний аналіз вказаної проблеми дає підставу зазначити, що самоорганізація у процесі дистанційного навчання студентів має важливе значення. Для її підвищення доцільними є педагогічні дії, пов'язані з формуванням професійно-педагогічної майстерності викладачів вищої школи; оволодіння студентами необхідним досвідом самоорганізації в умовах дистанційного навчання; системне впровадження інноваційних педагогічних технологій, а також розробка програмно-методичних матеріалів та рекомендацій, спрямованих на оптимізацію означеного процесу.

Подальший науковий пошук передбачає вивчення досвіду закладів вищої освіти України пов'язаного з підвищенням професійно-педагогічної майстерності викладачів, залучених до організації дистанційного навчання.

#### **ЛІТЕРАТУРА**

1. Бутенко В. Г. До проблеми формування педагогічної майстерності викладачів вищої юридичної школи. *Теорія і методика виховання: науково-педагогічний вісник*. Херсон, 2015.
2. Бутенко Н. І. Естетичний аспект професійної

підготовки вчителя. *Молодь і ринок: науково-педагогічний журнал*, 2018.

3. Вихрущ, В. О. Методика педагогіки: навчальний посібник. Тернопіль.

4. Вихрущ В. О., Гуменюк С. В., Вихрущ-Олексюк О. А. Психодидактика вищої школи: інноваційні методи навчання. *Навчальний посібник*. Тернопіль, 2017.

5. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне, 2011.

6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ, 2004.

7. Кондрашова Л. В. Процесс обучения в высшей школе. Кривой Рог, 2000.

8. Кремень В. Г. Якісна освіта і нові вимоги часу. *Педагогічна і психологічна науки в Україні*. 2007.

9. Самойленко О.М. Підготовка бакалаврів-учителів математики за дистанційною формою навчання: монографія. Херсон, 2013.

#### REFERENCES

1. Butenko, V. G. (2015). Do problem formuvannia pedagogichnoyi maysternosti [On the problem of forming the pedagogical skills of teachers of higher law school]. *Theory and methods of education: scientific and pedagogical bulletin*. Kherson. [in Ukrainian].

2. Butenko, N. I. (2018). Estetychnyi aspekt profesiynoyi pidgotovky vchutelia [Aesthetic aspect

of professional training of a teacher]. *Youth and the market: scientific and pedagogical journal*. Drohobych. [in Ukrainian].

3. Vykhursch, V. O. *Metodyka pedagogiky* [Methodology of pedagogy]. Ternopi. [in Ukrainian]

3. Vykhursch, V.O., Gumenyuk, S.V. & Vihrushch-Oleksyuk, O.A. (2017). *Psyhodudaktyka vyschoyi shkoly: innovatsiyni metody navchannia* [Psychodidactics of higher school: innovative teaching methods]. Ternopil. [in Ukrainian].

4. Goncharenko, S.U. (2011). *Ukrayinskyi pedagogichnyi entsyklopedychnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary]. Rivne. [in Ukrainian].

5. Dychkivska, I.M. (2004). *Innovatsiyni pedadogichni tehnologii* [Innovative pedagogical technologies]. Kyiv.[in Ukrainian].

6. Kondrashova, L.V. (2000). *Protsess obucheniiia v vyshey shkole* [The process of teaching in higher school]. Krivoy Rog. [in Russian].

7. Kremen, V. G. (2007). *Yakisna osvita i novi vymogy chasu* [Quality education and new requirements of the time]. *Pedagogical and psychological sciences in Ukraine*. [in Ukrainian].

8. Samoilenko, O.M. (2013). *Pidgotovka bakalavriv-vchyteliv matematyky za dystantsiynoyu formoyu navchannia* [Preparation of bachelors-teachers of mathematics by distance learning]. Monograph. Kherson. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.07.2020



“Немає години, непридатної для занять корисними науками, і хто помірно, але постійно вивчає предмети, корисні як в цьому, так і в майбутньому житті, тому навчання – не труд, а втіха... Хто думав про науку, той любить її, а хто й любить, той ніколи не переставє учитись, хоча б зовні він і здавався бездіяльним”.

Тригорій Сковорода  
український просвітител-гуманіст, філософ, поет, педагог

“Наше призначення не в тому, щоб намагатися ясно розгледіти те, що віддалене від нас і приховано в тумані, але в тому, щоб працювати над тим, що у нас під рукою”.

Томас Карлейль  
британський письменник, філософ

“Як пізнати себе самого? Зовсім не спогляданням, тільки діями. Спробуй виконувати своє призначення, і негайно себе пізнаєш”.

Йоганн Вольфганг фон Гете  
німецький поет

